

UN MARE JURNALIST: MIRCEA GRIGORESCU (1908-1976)

Evocare și documentar bibliografic la un secol de la naștere

Motto: „Intrăm în timpul dus, ca regii Orientului de odinioară în pustiu, spre a ne întări credința că lumea nu trebuie judecată pe la colțuri, că merită mai multă iubire și mai puține trădări”. (FĂNUȘ NEAGU: *Cartea cu prietenii*).

Gazetar și publicist, Mircea Grigorescu s-a născut la 26 noiembrie 1908 în Râmnicu-Sărat, loc renumit pentru arta tipografică, vestit prin realizatorii de presă scrisă și prin acțiunea unor personalități (Cincinat și Ion Pavelescu, Octavian Moșescu, Victor Dimitriu, George și Alexandru Baiculescu, Stelian Cucu ș.a.), „contaminate” de spiritul „Gazetei Săteanului” a lui C. C. Datculescu de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Presa râmniceană, peste 200 de titluri în 140 de ani de existență, este prin tradiție bine și elegant făcută. Omagiatul nostru, fiul comerciantului Ioan Grigorescu, urmează cursurile școlii primare în urbea natală cu faima de „oraș al epigrafiștilor”, continuate în Capitală, la Colegiul „Sf. Sava”, unde în 1927 îl găsim redactor al „Revistei literare” școlare, destul de longevivă. Aici își face debutul publicistic, alături de viitorii scriitori Eugen Ionescu, Octav Șuluțiu, George Macoveșcu, Neagu Rădulescu.

În București absolvă Facultatea de Drept, dar e atras de mirajul gazetăriei, al „făcătorilor de ziare”, încât nu se va dedica profesiei pentru care se pregătise, și aceasta până la moarte, la 19 februarie 1976. Fără cărți publicate, își închină viața – caz rar – altei „opere”, presei, creării

ziarelor și îndrumării tinerelor talente care băteau „la porțile gândirii” scriitoricești. Mulți dintre aceștia, din anii '30-'40, s-au afirmat ori au debutat în paginile literare unde lucra Mircea Grigorescu în postul de redactor-șef sau director și de cele mai multe ori ca secretar de redacție în „bucătăria” foilor respective. Peste ani, un discipol al râmniceanului din Carpații de Curbură, împătimitul Mircea Ichim, va scrie chiar un manual: „Secretarul de redacție” (1975, reeditat în 1980), curs predat la Facultatea de ziaristică.

Om al presei de orientare democratică, membru din 1936 în Sindicatul Ziaristilor, lucrează și publică la „Adevărul” și „Dimineața”, „Contemporanul”, „Criterion”, „Cuvântul liber”, „Excelsior”, „Facla”, „Jurnalul de dimineață”, „Flacăra”, „Rampa”, „Lumea”, „Stânga”, „Timpul”, „România literară”. Fondator al ziarului „Ecoul”, mai colaborează la „Adevărul literar și artistic”, „Albatros”, „Făclia”, „Teatrul”. Într-o notă din iulie 1970 către Mihail Straje, care redacta „Dicționarul de pseudonime”, Mircea Grigorescu se declară „scriitor și ziarist”, precizând pseudonimele folosite în dreptul unor texte ale sale: Șt. Ionescu („Cuvântul liber” și „Stânga”), N. Pătrașcu

(„Lumea”), Mircea Râmnicăneanu („Contemporanul”), Mircea Trestian („Adevărul”, „Dimineata”, „Excelsior”, „Rampa”). Să detaliem ecoul prezenței sale la cele mai importante ziare și reviste ale vremii, chiar dacă nu vom reuși să aducem în actualitate anvergura acestei personalități de excepție, puțin știută încă. Conjudețeanul său, Octavian Moșescu, evoca în „Vitrării” (Vol. 1, 1971) întâlnirea de la Râmnicu Sărat cu „toată” gruparea de la „Cuvântul liber”, publicație social-politică și literar-artistică ce apărea la București, între 1933 și 1936, secretar general de redacție fiind mult prețuitul Mircea Grigorescu. O foaie antifascistă, de stânga, din redacția căreia făceau parte Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu, Al. Sahia; aici se milita pentru rolul artei în dezvoltarea societății, inaugurându-se o nouă specie în literatura română: reportajul literar inspirat din realitățile sociale ale timpului. În acei ani (1934-1935) este și secretar de redacție la „Criterion”, revistă de arte, litere și filozofie, din redacție făcând parte Petru Comarnescu, Mircea Eliade, Constantin Noica, H. H. Stahl, Mircea Vulcănescu. Tot atunci (1935-1936) publică articole în săptămânalul social-economic din Galați „Făclia”, unde mai colaborau Aron Cotruș cu versuri sau Miron Radu Paraschivescu cu articole.

În anii 1939-1944 îl găsim redactor-șef la „Timpul”, cotidian de informații politice, sociale, economice, culturale, sportive, cu pagină literară și, în 1940, cu „Almanah”, dar mai ales cu mari colaboratori, de la N. Iorga, I. Simionescu, Petru Comarnescu, Gala Galaction, C. Rădulescu-Motru, Ion Marin Sadoveanu, la tinerii din redacție: Marin Presa, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, pe care îi stimulează în împlinirea destinului lor scriitoricesc. Concomitent (1943-1944), conduce ca director cotidianul politic și literar „Ecolul”, având printre colaboratori pe Șerban Cioculescu, George Călinescu, Iorgu Iordan, Tudor Mușatescu, Mihail Sadoveanu. Marin Preda în „Viața ca o pradă” îl va elogia pe marele jurnalist, cu sprijinul căruia debutase în pagina literară a „Timpului”, cu schița „Salcâmul”: „Bonom... entuziast... ce-o fi făcând... după război... exclus din presă”. Și Ion Caraion mărturisește în prefața cărții „Versuri” a lui Tudor Arghezi (1980) impactul pe care l-a avut asupra destinului său întâlnirea cu redacția de la „Timpul”: proaspăt absolvent de liceu, în căutarea unui post, reușește din 64 de candidați să se angajeze corector la ziarul condus ad-interim de Mircea Grigorescu, cum datorită acestuia – prin Arghezi, propriul talent și o întâmplare – ajunge cel mai tânăr redactor de acolo. Iată cum îl prezintă Ion Caraion pe Mircea Grigorescu: „*Vorbea (dar foarte respectuos și imperceptibil încovoiat, în accentele, în pauzele, în inflexiunile și diezele vocii) cu cineva la telefon. Printre răspunsuri convenționale, care conturau parțial întrebările de la celălalt capăt al firului, astupa din când în când receptorul, se uita la mine cu figura sa taurină, congestionat, mi-aranca niște priviri de spaimă și niște întrebări jucăușe, însă dizolvatoare pentru halul meu de alarmă și-mi cerea, așa credeam eu, cont: <Ce-ai făcut, mă? Cum s-a întâmplat? Ți dai seama în laba cui ne- ai azvârlit? Ei, tocmai tu...!? A! și buzoian... Bine că ne-am adunat. Cunoaște-i pe Mac (George Macoveșcu), Radu Argeș,*

Rudich și ceilalți>. Așa aflăm că Mircea Grigorescu era din Buzău. Iar în afară de el, cei numiți mai sus. Plus alții”. Și directorul îi relatează conversația cu Arghezi: „M-a întrebat dacă ești cel mai tânăr redactor literar al nostru. Or ce era să-i spun, când Arghezi te întreabă așa ceva? Că ești, sigur”. Revista „Orizont” (nr. 1/1944) publică la ultima pagină un „necrolog” fictiv: „Mort la 23 August 1944”, printre decedații „morali” era înserat și numele lui Mircea Grigorescu. Din grupul „morților” mai făceau parte: Păstorel Teodoreanu, Radu Gyr, Mircea Vulcănescu, Aron Cotruș, Constantin Noica. Ziarul „Dreptatea” nr. 138, din 25 februarie 1945, lansează un apel la epurare și enumeră demascator pe principalii funcționari ai propagandei antonesciene, și pe Mircea Grigorescu – director pentru Presa Internă în Ministerul Propagandei antonesciene –, cu interdicția de a mai lucra în presă. În 1945, ca urmare a Legii nr. 312, are loc procesul principalilor ziaristi ai vremii (de la „Curentul”, „Gândirea”, „Universul”), declarați „criminali de război”: 14 gazetari primesc condamnări de până la 20 de ani de temniță grea, confiscarea averii, unii la detenție pe viață, mulți excluși din presă, cu interdicția să profeseze. Ca urmare a succesiunii mai multor cenzuri (între 1944-1949), prin Decretul 218/1949, anticipat de „Dreptatea”, se înființează Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, subordonată Consiliului de Miniștri, cu rolul de a suprima unele ziare și reviste la care lucrau sau colaborau „agitatori ai dictaturii antonesciene”, printre care: N. I. Herescu și Mircea Grigorescu. Revine în profesie la „Contemporanul”, săptămânal de cultură unde colaborau intelectuali din diferite generații (cea mai bună perioadă: 1966-1971), lucrează și la „Lumea”, apoi este chemat de George Ivașcu la „România literară”. În volumul II al lucrării lui Marian Popa, „Istoria literaturii române de azi pentru mâine: 23 August 1944 – 22 decembrie 1989”, sunt referiri la „nume interzise”: entitatea Mircea Grigorescu intră în „eclipsă” până la 10 octombrie 1968, când numele lui reapare odată cu primul număr al „României literare”, la care va lucra până la moartea subită, în urma unui infarct. Scriitorul Gheorghe Istrate, care l-a cunoscut personal pe Mircea Grigorescu, îl descrie astfel: „Era un tip din tagma celor cu talie mărunță, nu mai înalt de un metru șazecicicinci, dar bine legat. Avea un facies cutat adânc, urmă trecută clar prin cultură și nopți de insomnie gazetărească; era șarmant și confesiv; ore întregi povestind, la lumina unui zâmbet ușor reținut, episoadele unei biografii convulsive – nu numai a lui dar și a generației sale, cu nume cruciale precum Ion Caraion, Mircea Vulcănescu, Miron Radu Paraschivescu, Geo Dumitrescu ș.a. Cu câteva minute înainte de a se sfârși, ne-am întâlnit în Piața Amzei, am conversat despre presă puțin, după care a plecat definitiv spre o cale stelară”. (Din nota de omagiere a gazetarului în Aula Bibliotecii Județene „V. Voliculescu”, sept. 2008).

Referințe bibliografice

1. Arghezi, Tudor. **Versuri**. Ediție și postfată de G. Pienescu. Cu o prefață de Ion Caraion. Vol. I. București, Editura Cartea Românească, 1980, p. XXVIII-XXXVI.
2. Călinescu, G. **Istoria literaturii române de la origini până în prezent**. București, Fundația regală pentru literatură și artă, 1941, p. 881.

3. Cocora, Gabriel. **Figuri buzoiene**. [manuscris-Biblioteca Județeană „V. Voiculescu” Buzău]. Vol. I (A-L). Buzău, f.a., p.175.

4. Craia, Sultana. **Dicționarul ziariștilor români**. București, Editura Meronia, 2007, p. 104.

5. Hangiu, I. **Dicționarul presei literare românești. 1790-2000**. Ediția a III-a. București, Editura Institutului Cultural Român, 2004, p. 13-15, 19-21, 27-28, 47, 211-212, 233, 252-253, 266, 269-270, 279, 316-317, 371, 404-405, 522-523, 599-601, 655-656, 669-670, 678.

6. Moșescu, Octavian. **Vitralii**. [Vol. I]. București, Editura Litera, 1971, p. 17-20.

7. Neagu, Fănuș. **Cartea cu prieteni. Poeme răsărite-n iarbă**. București, Editura Sport-Turism, 1979, p. 23.

8. Nicolescu, Valeriu; Petrcu, Gheorghe. **Buzău-Râmnicu Sărat. Oameni de ieri, oameni de azi**. Vol. I. Buzău, Editura Alpha MDN, 1999, p. 273-274.

9. Oprîș, Tudor. **Reviste literare ale elevilor: 1834-1974. Istoria presei școlare românești**. București, Editura Didactică și Pedagogică, 1977, p. 99-100.

10. Popa, Marian. **Istoria literaturii române de azi pe mâine. (23 august 1944-22 decembrie 1989)**. București,

Fundația Luceafărul, 2001. Vol. I: p. 120, 122, 125, 179, 218, 225; Vol. II:p. 164, 377, 699.

11. Preda, Marin. **Viața ca o pradă**. Roman. Ediția a III-a, îngrijită de Nicolae Preda. București, Editura Marin Preda, 1993, p. 63.

12. Straje, Mihail. **Dicționar de pseudonime... ale scriitorilor și publiciștilor români**. București, Editura Minerva, 1973, p. 311.

În periodice:

13. **O scrisoare foarte sinceră** [către Mircea Grigorescu demisionat de la „Criterion”], publicată la rubrica „Evenimente—cărți—oameni”, semnată de Geo Bogza. În: „Viața imdeiată” (București), număr unic:1/1933. Director: Geor Bogza.

14. **Mircea Grigorescu** [necrolog:]; „Ziarist și publicist de elevată cultură, talent scînteietor, de înaltă vocație, îndrumător pasionat, a publicat un număr imens de articole și studii de înaltă ținută literară și a realizat publicații cu un profil, conținut și prezentare pilduitoare.” În: „România liberă”, din 20 februarie 1976.